

Stella Rahola Matutes, guanyadora del Premi d'Escultura 2021 de la Fundació Vila Casas, presenta *L'Habitació de les Desateses*: una exposició que reivindica la materialitat com a substància subjecta al canvi, ja sigui a través de la interacció amb l'entorn, la vida dinàmica de les seves reaccions químiques o la manipulació d'éssers no-humans i humans. Quan la transformació del material es produeix per la manipulació de l'home, amb finalitats productives, conté implícits els processos de fabricació i les seves relacions associades de poder, un fet que ens fa prendre consciència dels treballadors, de les seves eines i dels espais de producció.

En l'exposició, aquestes idees es despleguen a partir de la transformació del vidre i de l'observació de primera mà del treball en un taller artesà. Quatre artefactes assenyalen diferents moments del procés de bufat de vidre borosilicat. El primer, anomenat *L'Aprent*, mostra el pas inicial de l'elaboració de peces, mentre que l'últim, *La Fossera*, consisteix en un cubicle metàl·lic, present a tots els tallers de vidre, on es destina el material de rebuig.

Al nostre país, la controvèrsia és clara: el material de descart d'aquest tipus específic de vidre no és quantitativament suficient per fer possible el seu reciclatge i, per tant, el cicle de la seva reutilització queda suspès. És aquí on apareix un altre 'actant' no humà: el líquen. Arrapant-se i creixent, descompon lentament el vidre i és el primer ens de la naturalesa capaç de fer-ne substrat, és a dir, habilitar el terreny necessari perquè futurs éssers s'hi puguin desenvolupar.

L'Aprent, La Temperància, La Fossera i L'Habitació de les Desateses

SRM

[Quatre estructures d'acer inoxidable 304 2B, peces de descart de vidre borosilicat bufat procedents de tallers d'artesans catalans, líquen dels rens (*Cladonia rangiferina*), líquens d'Usnea (*Tillandsia usneoides*), cristallitzacions amb base d'urea (fertilitzant per a cultius), pols de roca i espuma de poliuretà.]

GV: Un abecedari que ens torni transparents, contra l'opacitat del futur.

La materialitat sempre està subjecta al canvi, ja sigui a través de la interacció amb l'entorn, la vida dinàmica de les seves reaccions químiques o la manipulació d'éssers no-humans i humans. Quan la transformació del material es produeix per la implicació de l'ésser humà, amb finalitats productives, conté implícits els processos de fabricació i les seves relacions associades de poder, la qual cosa implica considerar els treballadors, les seves eines i els espais de producció.

GV: Rebel·la't contra l'universal, contra els dominis de l'abstracció, contra els imperatius i la paraula "tot".

L'exposició pren d'exemple la transformació d'un material com el vidre i observant, de primera mà, el treball en un taller artesà.

EG: En l'elaboració del vidre de borosilicat, un dels vidres més resistents als xocs tèrmics, s'empra primordialment silicat de sodi, carbonat de sodi, carbonat de calci i òxid de bor. Solen acompanyar com a modificants altres òxids de metalls alcalins i alcalinoterris, i òxid d'alumini. La seva composició bàsica és: 70% sílice, 10% òxid de bor, 8% òxid de sodi, 8% òxid de potassi i 1% òxid de calci.

GV: Aquesta pedra és la meva mare. Estimeu-la com si fóssiu vosaltres mateixos!, va cridar el vell de sobte. En algun punt del passat va ser aquesta pedra.

Quatre artefactes despleguen diferents moments del procés de bufat del vidre borosilicat. Mentre que el primer, titulat *L'Aprènt*, assenyala el pas inicial de l'elaboració de les peces, l'últim correspon a *La Fossera*: el cubicle metàl·lic present a tots els tallers de vidre on es destina el material de rebuig.

[Les peces de vidre s'organitzen en famílies morfològiques que guarden relació amb el tipus d'estructura que les acull. Així doncs, els quatre artefactes tenen a veure amb l'ordre dels processos de producció d'un taller:

Cos n. 1 (*L'Aprènt*): tipus de vidre: "estirons" _ és el primer pas per bufar vidre de borosilicat.

Cos n. 2 (*La Temperància*): peces de vidre semiacabades: "rames" _ taula on es dipositen per temperar-les.

Cos n. 3 (*L'Habitació de les Desateses*): peces en l'oblit _ estructura d'emmagatzematge de peces.

Cos n. 4 (*La Fossera*): peces de vidre trencades o descartades _ contenidor de vidre de rebuig.]

La controvèrsia arriba al nostre país, que no genera prou excedent de vidre borosilicat –podríem afirmar que no hi ha prou treball manual– perquè aquest material entri en el procés estàndard de reciclatge: fusió del vidre i retorn al cicle lògic de producció. Per tant, el cicle de la seva reutilització queda suspès.

GV: La línia recta fecunda el cercle. La roda continua girant, sense el nostre beneplàcit [...]. No us esforceu: tot està escrit.

És aquí on apareix un altre 'actant' no humà: el líquen. Arrapant-se i creixent, descompon lentament el vidre i en fa substrat. Aquest fong viu dels minerals que arriben des de l'aire i que actuen com a adob, i de la llum que capten les algues en simbiosi.

EG: L'estructura líquènica és estable, gairebé sempre consistent. No és un borrisol. És un cos. Pot cobrir lentament una superfície i, segons les espècies, separar-se'n i formar estructures lleument arborescents.

Tots els líquens ataquen amb àcids els substrats sobre els quals viuen per degradar-los i obtenir-ne minerals. En el cas del vidre, és dels pocs organismes que aconseguix descompondre'l, adherir-s'hi fortament causant erosions microscòpiques. Per aquesta raó, com més alterat i fissurat és el vidre, més ràpidament és colonitzat per líquens. El líquen constitueix el primer ens de la naturalesa que habilita el terreny necessari perquè futurs éssers s'hi puguin desenvolupar.

GV: Idèntic a la sorra, al líquen, al llop: soc el vostre aliment, rastre que es persegueix a ell mateix.

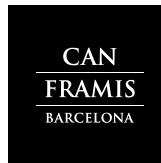
Els objectes d'art de vidre i esmaltats (ceràmica, argila, maó) representen el nostre patrimoni cultural físic més antic del món. Tanmateix, l'objecte de vidre més antic, fet per l'ésser humà amb data clara, forma part d'un ull d'una estàtua egípcia i algunes perles de vidre fetes fa només uns 3.500 anys.

GV: Enterreu la meua veu amb les fulles i els vidres anònims.

En aquest lapse, s'ha anat sofisticant les tècniques de treball del vidre. Aquí, el temps s'emmiralla al futur: 3.500 anys és el que demanen els nostres parents líquens per descompondre el vidre.

EG: La interrelació entre els diferents organismes d'un líquen, les comunicacions extracel·lulars entre els diferents organismes que el componen, està sotmesa a una burocràcia metabòlica formidable. El resultat d'aquest fòrum metabòlic és la inèrcia, la lentitud:

STELLA RAHOLA MATUTES L'HABITACIÓ DE LES DESATESES

els líquens són organismes de creixement lent. Extraordinàriament lent. D'un parell de centímetres a centèsimes de mil·límetre a l'any. S'han trobat líquens vivents que tenen 9.000 anys d'antiguitat. Un avantatge: la lentitud en el creixement comporta que siguin consumidors molt febles, gens afamats. I un detall de gran importància: si les condicions no són les adequades, poden aturar el creixement, resistir la dessecació i, si cal, la congelació.

GV: Sí:
tenim un llenguatge
on seguir començant,
la prosa de l'intent i l'error,
imperfecta com aquest Principi
que cada dia es torna un principi
brut i fugaç
del que podria ser,
del que és, i és, i no para
de ser,
però...

EG: Enric Gràcia
SRM: Stella Rahola Matutes
GV: Gabriel Ventura